

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง
ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลเกาะแก้ว จังหวัดสงขลา
The Need Assessment for Self-Development
of Entrepreneurs of the Community Business:
The Case Study of Kohtaew Sub-District
Municipality, Songkhla Province

สุธีรา เดชนครินทร์ (Suteera Detnakarin)¹

ธัญญา ยินเจริญ (Thananya Yincharoen)²

อัศยาน อารยะญาณ (Akkayarn Arrayayarn)³

Received: July 26, 2018

Revised: September 21, 2018

Accepted: October 9, 2018

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว โดยใช้วิธีการออกแบบงานวิจัยผสมผสานแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ ซึ่งแบ่งเป็นสองระยะ ระยะ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มธุรกิจชุมชน

^{1,3} โปรแกรมวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Management Program, Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

² โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Business Computer Program, Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

และตัวแทนจากหน่วยงานรัฐ และในระยะ 2 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากสมาชิกของธุรกิจชุมชนจำนวน 71 คน ด้วยแบบสอบถามซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยระยะ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านการบริหารจัดการ คือ ความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ 2) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านการตลาด คือ ความสามารถในการออกแบบตราสินค้า 3) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ความสามารถในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อแก้ปัญหา 4) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านการผลิต คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต 5) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านบัญชีและการเงิน คือ ความสามารถในการจัดทำงบการเงิน และ 6) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาตนเองด้านทรัพยากรมนุษย์ คือ ความสามารถในการมอบหมายงาน โดยผลการศึกษามีประโยชน์ต่อการออกแบบโครงการบริการวิชาการเพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานที่ดีให้กับธุรกิจชุมชน

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, ธุรกิจชุมชน, เทศบาลตำบลเกาะแก้ว

Abstract

The objective of this study was to assess the needs for self-development of entrepreneurs of the community business in Kohtaew sub-district municipality. This study used an exploratory sequential mixed methods research design, which included two phases in one study. The first phase was qualitative research and the data were collected from the committees of the community business and the representatives from a government agency through the focus group discussion. Then, in the second phase, quantitative data were collected from 71 members of the community businesses through the questionnaire which was the results of the first phase. The data were analyzed using content analysis, mean, standard deviation, and modified priority need index (PNI_{modified}).

The research findings were as follows: 1) the highest need for self-development in business management was the ability to prepare the business plan, 2) the highest need for self-development in marketing was the ability to design own brand, 3) the highest need for self-development in information technology was the ability of using computer systems for problem solving, 4) the highest need for self-development in production was the ability to analyze production costs, 5) the highest need for self-development in accounting and finance was the ability in budget planning, and 6) the highest need for self-development in human resources was the ability to delegate the tasks effectively. The results of this study were useful for designing the community service projects to enhance the community business performance.

Keywords: Need Assessment, Community Business, Kohtaew Sub-District Municipality

บทนำ

ธุรกิจชุมชนเป็นธุรกิจที่ถูกจัดตั้งขึ้นจากคนในชุมชนซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาชีพและจัดการทุนของชุมชนในเชิงธุรกิจ ธุรกิจชุมชนจึงเป็นธุรกิจฐานรากที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศ โดยการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนเป็นการผสมผสานการผลิตในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการซึ่งเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ (เกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทร์นำชู, 2556; สุวรรณดา เตชะธีระปริษา, สุรัตน์ หงส์ไทย, และชิตชนก ปรีชานันท์, 2560) แต่ในขณะเดียวกัน ธุรกิจชุมชนในปัจจุบันก็กำลังประสบปัญหาตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจัดจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะปัญหาหลัก คือ การขาดองค์ความรู้ในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสมัยใหม่ ซึ่งผลของปัญหาดังกล่าวทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีรูปร่างลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่มีความแตกต่างจากคู่แข่งอื่น ตลอดจนไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นหรือสามารถสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้การขยายตลาดเป็นไปได้อย่างยากลำบาก นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์และ

การเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ ยังมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตลอดจนการขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานรัฐบาลก็ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ธุรกิจชุมชนไม่สามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เกรียงไกร โพธิ์มณี และสุภาภรณ์ พรหมฤๅษี, 2557; จุรีวรรณ จันพลา, 2559)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับธุรกิจชุมชนข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความตระหนักและสนใจที่จะหาแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยจะศึกษาในส่วนของการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการในธุรกิจชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะตัวผู้ประกอบการ คือ ผู้นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดสรรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น หากผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสามารถก็จะสามารถนำธุรกิจชุมชนไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้ (สุธิดา แจ้งประจักษ์, 2560; Ahmad, Ramayah, Wilson, & Kummerow, 2010) และที่สำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำหนดนโยบายหลักเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดสู่ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการของธุรกิจชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนอย่างแท้จริง สำหรับการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็งขึ้น โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการผลิต ด้านบัญชีและการเงิน และด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในการดำเนินงานและการพัฒนาอาชีพได้อย่างยั่งยืน (จุรีวรรณ จันพลา, 2559; ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2557)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเฉพาะในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นชุมชนเป้าหมายที่สถาบันวิจัยและพัฒนา ร่วมกับคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ร่วมกันหารือและกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น โดยผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ทราบความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในแต่ละด้าน

อย่างแท้จริง จนสามารถนำผลไปต่อยอดและสร้างเป็นแผนพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการได้อย่างเป็นรูปธรรมและตรงตามความต้องการของธุรกิจชุมชน ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างรูปแบบการวิจัยและดำเนินการพัฒนาตามความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ซึ่งสามารถบูรณาการงานวิจัยกับการบริการวิชาการเพื่อตอบสนองโจทย์ของยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถให้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริง ซึ่งสังเกตได้กับสภาพคาดหวังที่ควรจะเป็น แล้วนำผลของความต่างนั้นมาจัดเรียงความสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงอันเนื่องจากการประเมินความต้องการจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงในทางบวก (ก่องเกียรติ รัชชธรรม, เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์, และสมบุรณ์ สุริยวงศ์, 2556; ัญชนก ศิริโสภิตกุล, 2558) นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2558) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้กำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง ส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome Gaps) จากนั้นจึงมีการเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่าง และเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข ยิ่งไปกว่านั้นการประเมินความต้องการจำเป็น ยังถูกมองว่า เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการฝึกอบรม และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ

การออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของผู้ได้รับการฝึกอบรม (Kraiger, 2003) ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินความต้องการจำเป็นมีส่วนช่วยวางแผนการพัฒนา ศักยภาพของผู้เข้ารับการอบรม และยังแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมด้วย ดังนั้น การทำการประเมินความต้องการจำเป็นจะช่วยให้เห็นถึงความพร้อม ในการฝึกอบรมและพัฒนาของผู้เข้ารับการอบรม (Aguinis & Kraiger, 2009) แต่จากการทบทวนวรรณกรรมด้านการประเมินความต้องการจำเป็นสำหรับการพัฒนา ศักยภาพ ผู้ประกอบการ พบว่า มีงานวิจัยประเภทนี้น้อยมากทั้งในด้านทฤษฎีและเชิงประจักษ์ (Kraiger, 2003)

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปนิยามของการประเมินความต้องการ จำเป็นสำหรับการศึกษานี้ว่า หมายถึง ขั้นตอนในการกำหนดความแตกต่างอย่างเป็นระบบ ระหว่างระดับความสามารถของผู้ประกอบการที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันกับระดับ ความสามารถของผู้ประกอบการที่ต้องการพัฒนาในอนาคต จากนั้นนำผลของ ความแตกต่างดังกล่าวมาจัดลำดับความสำคัญ แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญ มาแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่แท้จริง หรือเพื่อ นำไปออกแบบโปรแกรมการพัฒนา ศักยภาพให้กับผู้ประกอบการ โดยการอบรมต่อไป ในอนาคต

การพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่นำความรู้ ทักษะ และความสามารถไปสู่กลยุทธ์ ในการดำเนินธุรกิจ จนนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อ ความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยผู้ประกอบการที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ คือ ผู้ที่สามารถจัดการกับความท้าทายของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ หรือการปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์ หรือจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ (Ahmad et al., 2010) ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาตนเองได้โดยผ่านการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ (Boas, Dias, & Amtmann, 2014) ดังนั้น การศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการจึงเป็นการศึกษาความต้องการเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และความสามารถของผู้ประกอบการ เพื่อต่อยอดไปสู่การฝึกอบรม และการพัฒนาสำหรับการพัฒนาผู้ประกอบการไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ตลอดจนนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่มั่นคง มั่นคง และยั่งยืน โดยจากการทบทวน

วรรณกรรมพบว่า ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการทักษะ ความรู้ และความสามารถในแต่ละด้านของผู้ประกอบการ

ผู้วิจัย	ด้านการบริหารจัดการ	ด้านการตลาด	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ด้านการผลิต	ด้านบัญชีและการเงิน	ด้านทรัพยากรมนุษย์
Binuomote และ Okoli (2015)	✓	✓				✓
Eze, Ezenwafor, และ Igberharha (2016)	✓	✓	✓		✓	
Sousa และ Almeida (2014)	✓	✓		✓		
เกรียงไกร โพธิ์มีณี และสุภาภรณ์ พรหมภาชี (2557)	✓	✓		✓	✓	✓
กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทร์นำชู (2556)	✓	✓		✓	✓	
จวีร์วรรณ จันทลา (2559)		✓	✓	✓	✓	✓
ฐานันท์ ตังจุจกุล และคณิดา ไกรสันติ (2560)	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่ากรอบแนวคิดเพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ความสามารถในการนำหลักการบริหารจัดการมาใช้ในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการวางแผนภายในกิจการของผู้ประกอบการ โดยสามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจและสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงความสามารถในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานโดยการติดตามความคืบหน้าของงานและประเมินผลการดำเนินงานของกิจการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ตลอดจนความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและ

การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โดยการจัดทำแผนธุรกิจและการจัดลำดับความสำคัญของงานที่สอดคล้องกับแผนธุรกิจที่ได้วางไว้

2) ด้านการตลาด หมายถึง ความสามารถในการระบุกลุ่มเป้าหมายและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ตรงตามต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และยังหมายความรวมถึงความสามารถในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตราสินค้า และช่องทางในการจัดจำหน่าย เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ประกอบการและลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญต้องสามารถตั้งราคาขายสินค้าได้

3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มช่องทางการขายสินค้า เช่น ทางอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊กหรืออินสตาแกรม ตลอดจนสามารถจัดการข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและข้อมูลลูกค้าโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาแก้ปัญหาการดำเนินงานของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการผลิต หมายถึง ความสามารถในการกำหนดขั้นตอนการผลิตได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถจัดการกระบวนการผลิตให้มีมาตรฐานเพื่อช่วยลดต้นทุนและลดการสูญเสียในขั้นตอนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและคำนวณสินค้าคงคลังได้อย่างเหมาะสม

5) ด้านบัญชีและการเงิน หมายถึง ความสามารถในการบันทึกข้อมูลทางการเงิน ความสามารถในการจัดทำบัญชีและงบการเงินที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงิน ตลอดจนการบริหารเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหาแหล่งเงินทุน และการควบคุมค่าใช้จ่ายของกิจการ

6) ด้านทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนและจัดการทรัพยากรมนุษย์ในกิจการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมอบหมายงานได้ตรงกับความสามารถของพนักงาน และเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้แก่พนักงาน ตลอดจนจูงใจให้พนักงานทำงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

ความหมายของธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การบริการ และธุรกิจอื่น ๆ โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ ซึ่งผลผลิตที่ได้เกิดจากการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มาบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เศรษฐกิจในชุมชนมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (องพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2557) ยิ่งไปกว่านั้น ธุรกิจชุมชนยังเน้นการใช้ทรัพยากรและทักษะความชำนาญของคนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกที่เป็นผู้ร่วมดำเนินงาน (เกรียงไกร โพธิ์มณี และสุภาภรณ์ พรหมฤาษี, 2557) การศึกษาของชนิดา ไกรสันติ และรสมนต์ คำศรี (2559) ได้นิยามเพิ่มเติมว่า ธุรกิจชุมชนเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน โดยทุนในที่นี้หมายถึง เงิน ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน

การศึกษาในครั้งนีธุรกิจชุมชนจึงหมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งมีการจัดการทุนชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยมีการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน

การวิจัยธุรกิจชุมชนมีหลายรูปแบบ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การศึกษาของเกรียงไกร โพธิ์มณี และสุภาภรณ์ พรหมฤาษี (2557) ได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตบางเขน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการพัฒนาธุรกิจชุมชนในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนหรือการช่วยเหลือด้านความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของธุรกิจชุมชนโดยหน่วยงานรัฐ นอกจากนี้ การศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงครามของกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จัทรนำชู (2556) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและผลการวิจัยค้นพบว่า การพัฒนาธุรกิจชุมชนควรสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่าง

สร้างการเรียนรู้ให้คนในชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนนอกชุมชน แล้วนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้กับกลุ่มของตน พัฒนาช่องทางข้อมูลข่าวสาร โดยการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกลุ่ม ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาของกรรณิการ์ ท่ามา (2557) ยังค้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา กลุ่มอาชีพเกิดจากการมีผู้นำ และคณะกรรมการบริหารกลุ่มที่มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ มีการประสานงานที่ดี สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานให้การสนับสนุนและร่วมมือกันพัฒนากลุ่มอาชีพ

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นพบว่า หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ามาให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจชุมชน แต่งานวิจัยเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในประเด็นเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการยังพบว่ามีน้อยอยู่ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงถือเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพของ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนที่เริ่มต้นจากตัวผู้ประกอบการเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการในธุรกิจชุมชน จนสามารถสร้างความเข้มแข็ง และต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การพัฒนาและการเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต

วิธีการวิจัย

1. แบบของการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) โดยการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (Creswell & Plano Clark, 2011)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ประกอบด้วย 1) ตัวแทนของธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเกาะแก้วหมู่ 6 จำนวน 5 คน และกลุ่มแม่บ้านขนมพื้นบ้านหมู่ 4 จำนวน 3 คน และ 2) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว จำนวน 2 คน วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

2.1 ตัวแทนของธุรกิจชุมชน: เป็นผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารของกลุ่มธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานและมีข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.2 เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว: เป็นเจ้าหน้าที่ที่ดูแลและรับผิดชอบการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนโดยตรง

3. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกทุกคนของธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วที่มีความต้องการพัฒนาตนเอง จำนวน 96 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเกาะแก้วหมู่ 6 จำนวน 53 คน กลุ่มแม่บ้านขนมพื้นบ้านหมู่ 4 จำนวน 36 คน และกลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์หมู่ 1 จำนวน 7 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

4.1 เครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ โดยผู้วิจัยเตรียมหัวข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว และความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในอนาคต ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดตามคำสำคัญที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้สอดคล้องกับคำตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักและสถานการณ์ในการเก็บข้อมูล

4.2 เครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5-Point Likert Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่า ความสามารถที่มีอยู่จริงในปัจจุบันอยู่ในระดับใดและความสามารถที่ต้องการพัฒนาอยู่ในระดับใด ซึ่งกำหนดน้ำหนักของคะแนน 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ

5. การสร้างเครื่องมือวิจัย รายละเอียดการสร้างเครื่องมือวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

5.1 เครื่องมือเชิงคุณภาพ เริ่มต้นจากศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจชุมชน จากนั้นกำหนดประเด็นและขอบข่ายของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์จากประเด็นและขอบเขตดังกล่าว

5.2 เครื่องมือเชิงปริมาณ เกิดจากการนำข้อมูลซึ่งผ่านการวิเคราะห์ในขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพมาดำเนินการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพ คือ 0.50 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2555) จะถูกนำมาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามฉบับจริง โดยทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์คุณภาพทุกข้อ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยรายละเอียดของการเก็บข้อมูลจำแนกตามวิธีการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

6.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มร่วมกัน (Focus Group Discussion) ระหว่างตัวแทนของกลุ่มธุรกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะแก้ว

6.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรซึ่งเป็นสมาชิกทุกคนของธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วที่มีความต้องการพัฒนาตนเอง จำนวน 96 คน ด้วยแบบสอบถามผลปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 71 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับเท่ากับ 74% โดยเก็บได้จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเกาะแก้วหมู่ 6 จำนวน 39 คน กลุ่มแม่บ้านชนมพื้นบ้านหมู่ 4 จำนวน 26 คน และกลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์หมู่ 1 จำนวน 6 คน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกและจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นแนวทางการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสอบถามที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลจากแบบสอบถามได้นำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลลงรหัสข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (Modified Priority Need Index: PNI_{modified}) (สุมิตล ว่องวานิช, 2558) ด้วยสูตร

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

PNI _{modified}	หมายถึง ค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง ค่าบอกระดับความสำคัญของความสามารถที่ต้องการพัฒนา
D	หมายถึง ค่าบอกระดับความสำคัญของความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ โดยการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงแยกแยะออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุป การจำแนกและจัดหมวดหมู่ตามประเด็นความต้องการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการได้ดังนี้ 1) *ด้านการบริหารจัดการ* ประเด็นที่ต้องการ พัฒนาตนเองประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจทั้งภายในและ ภายนอก การวางแผนการดำเนินงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การติดตาม ความก้าวหน้าและการประเมินผลการดำเนินงาน และการเขียนแผนธุรกิจ 2) *ด้านการตลาด* ประเด็นที่ต้องการพัฒนาตนเองประกอบด้วย การระบุกลุ่มเป้าหมาย การระบุความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การปรับปรุงสินค้า การพัฒนาสินค้าใหม่ การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่าย และการตั้งราคา 3) *ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ* ประเด็นที่ต้องการพัฒนาตนเองประกอบด้วย การขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต/สื่อสังคมออนไลน์ และการจัดการข้อมูล ด้วยคอมพิวเตอร์ 4) *ด้านการผลิต* ประเด็นที่ต้องการพัฒนาตนเองประกอบด้วย กระบวนการผลิตที่เป็นมาตรฐาน การลดต้นทุน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และการคำนวณสินค้าคงคลัง 5) *ด้านบัญชีและการเงิน* ประเด็นที่ต้องการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การจัดการเงินทุน การบันทึกบัญชี การทำงานการเงิน การวิเคราะห์ งบการเงิน และการจัดหาเงินทุน และ 6) *ด้านทรัพยากรมนุษย์* ประเด็นที่ต้องการ

พัฒนาตนเองประกอบด้วย การวางแผนกำลังคน การแบ่งงานกันทำ การจัดการกำลังคน และการจูงใจ

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระยะที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยได้แบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่ 2 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.07 มีสถานภาพสมรส จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 77.46 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือทำนาและทำสวน สำหรับข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกรรมการในกลุ่มธุรกิจชุมชนจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 46.48 โดยประเภทสินค้าที่ผลิต ประกอบด้วย เครื่องแกง มันฉาบ/มันทรงเครื่อง และดอกไม้จันทน์ คิดเป็นร้อยละ 54.93, 36.62 และ 8.45 ตามลำดับ

2.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน
ในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว จำแนกเป็นรายด้าน

ความสามารถของผู้ประกอบการ	ระดับความสามารถในปัจจุบัน (D)			ระดับความสามารถที่ต้องการพัฒนา (I)			PNI _{modified}	ลำดับ
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล		
ความสามารถในด้านการบริหารจัดการ								
1. ความสามารถในการระบุจุดแข็งและจุดอ่อน	2.10	.90	น้อย	4.54	.67	มากที่สุด	1.16	5
2. ความสามารถในการระบุโอกาสและอุปสรรค	2.10	.99	น้อย	4.61	.60	มากที่สุด	1.20	4
3. ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ	2.06	.97	น้อย	4.59	.62	มากที่สุด	1.23	2
4. ความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้	2.08	1.01	น้อย	4.59	.65	มากที่สุด	1.21	3
5. ความสามารถในการติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานของธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมาย	2.13	1.10	น้อย	4.56	.63	มากที่สุด	1.14	6
6. ความสามารถในการประเมินผลการดำเนินงานของธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมาย	2.07	.99	น้อย	4.62	.66	มากที่สุด	1.23	2
7. ความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ	1.85	.82	น้อย	4.66	.58	มากที่สุด	1.52	1
8. ความสามารถในการลำดับความสำคัญของงาน	2.20	1.02	น้อย	4.61	.67	มากที่สุด	1.10	7
รวม	2.07	.85	น้อย	4.60	.54	มากที่สุด		

ความสามารถของผู้ประกอบการ	ระดับความสามารถในปัจจุบัน (D)			ระดับความสามารถที่ต้องการพัฒนา (I)			PNI _{modified}	ลำดับ
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล		
ความสามารถด้านการตลาด								
1. ความสามารถในการวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย	2.00	.89	น้อย	4.62	.59	มากที่สุด	1.31	3
2. ความสามารถในการพัฒนาสินค้าที่มีอยู่ให้มีคุณภาพดีขึ้น	2.06	.91	น้อย	4.59	.58	มากที่สุด	1.23	6
3. ความสามารถในการพัฒนาสินค้าใหม่ให้ความหลากหลาย	2.08	1.01	น้อย	4.66	.61	มากที่สุด	1.24	5
4. ความสามารถในการออกแบบตราสินค้า	1.96	.89	น้อย	4.62	.64	มากที่สุด	1.36	1
5. ความสามารถในการออกแบบบรรจุภัณฑ์	1.92	.92	น้อย	4.52	.69	มากที่สุด	1.35	2
6. ความสามารถในการจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.01	.93	น้อย	4.62	.57	มากที่สุด	1.30	4
7. ความสามารถในการตั้งราคาขายสินค้า	2.20	.92	น้อย	4.65	.59	มากที่สุด	1.11	7
รวม	2.03	.78	น้อย	4.61	.50	มากที่สุด		
ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ								
1. ความสามารถในการขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต	1.76	.84	น้อย	4.48	.58	มาก	1.55	2
2. ความสามารถในการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์	1.83	.88	น้อย	4.51	4.61	มากที่สุด	1.46	3
3. ความสามารถในการจัดการข้อมูลลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.89	.85	น้อย	4.59	.67	มากที่สุด	1.43	4
4. ความสามารถในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยแก้ปัญหาในทางธุรกิจ	1.75	.86	น้อย	4.63	.59	มากที่สุด	1.65	1
รวม	1.81	.78	น้อย	4.55	.53	มากที่สุด		

ความสามารถของผู้ประกอบการ	ระดับความสามารถในปัจจุบัน (D)			ระดับความสามารถที่ต้องการพัฒนา (I)			PNI _{modified}	ลำดับ
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล		
ความสามารถด้านการผลิต								
1. ความสามารถในการกำหนดขั้นตอนการผลิตสินค้า	1.99	1.01	น้อย	4.56	.53	มากที่สุด	1.29	5
2. ความสามารถในการวางแผนการผลิต	2.00	.94	น้อย	4.70	.52	มากที่สุด	1.35	3
3. ความสามารถในการจัดการกระบวนการผลิตให้มีมาตรฐาน	2.00	.93	น้อย	4.62	4.59	มากที่สุด	1.31	4
4. ความสามารถในการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อลดต้นทุน	1.90	.86	น้อย	4.55	.63	มากที่สุด	1.40	2
5. ความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต	1.87	.74	น้อย	4.55	.56	มากที่สุด	1.43	1
6. ความสามารถในการจัดการสินค้าคงคลังได้อย่างเหมาะสม	2.01	.92	น้อย	4.59	.55	มากที่สุด	1.27	6
รวม	1.96	.81	น้อย	4.59	.45	มากที่สุด		
ความสามารถด้านบัญชีและการเงิน								
1. ความสามารถในการบันทึกข้อมูลทางการเงิน	1.89	1.04	น้อย	4.58	.58	มากที่สุด	1.42	3
2. ความสามารถในการจัดทำบัญชีเพื่อขอสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงิน	1.77	.93	น้อย	4.61	.57	มากที่สุด	1.61	1
3. ความสามารถในการทำงานการเงินที่จำเป็นต้องการดำเนินธุรกิจ	2.04	.96	น้อย	4.55	.56	มากที่สุด	1.23	6
4. ความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงิน	1.99	.92	น้อย	4.51	.65	มากที่สุด	1.27	5
5. ความสามารถในการหาแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินงาน	1.99	.90	น้อย	4.62	.62	มากที่สุด	1.32	4
6. ความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายของกิจการ	1.89	.90	น้อย	4.63	.59	มากที่สุด	1.45	2
รวม	1.93	.84	น้อย	4.58	.50	มากที่สุด		

ความสามารถของผู้ประกอบการ	ระดับความสามารถในปัจจุบัน (D)		ระดับความสามารถที่ต้องการพัฒนา (I)		PNI _{modified}	ลำดับ
	Mean	S.D. แปลผล	Mean	S.D. แปลผล		
ความสามารถด้านทรัพยากรมนุษย์						
1. ความสามารถในการมอบหมายงานให้ตรงกับ ความสามารถของสมาชิกแต่ละคน	2.04	.99 น้อย	4.65	.48 มากที่สุด	1.28	1
2. ความสามารถในการสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง	2.03	1.07 น้อย	4.59	.62 มากที่สุด	1.26	2
3. ความสามารถในการจูงใจให้พนักงานให้ทำงานได้อย่างเต็มที่	2.08	1.05 น้อย	4.69	.50 มากที่สุด	1.25	3
4. ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง	2.10	1.00 น้อย	4.70	.52 มากที่สุด	1.24	4
รวม	2.06	.95 น้อย	4.66	.44 มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 จะพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ คือ ความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจมากที่สุด (PNI_{modified} = 1.52) สำหรับด้านการตลาดมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการออกแบบตราสินค้ามากที่สุด (PNI_{modified} = 1.36) ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยแก้ปัญหาในทางธุรกิจมากที่สุด (PNI_{modified} = 1.65) ส่วนด้านการผลิตมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตมากที่สุด (PNI_{modified} = 1.43) ต่อมาด้านบัญชีและการเงิน พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดทำบัญชีเพื่อขอสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงินมากที่สุด (PNI_{modified} = 1.61) และในด้านทรัพยากรมนุษย์มีความต้องการพัฒนาความสามารถในการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมากที่สุด (PNI_{modified} = 1.28)

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลเชิงคุณภาพ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วมีความต้องการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ สำหรับการทำธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการผลิต ด้านบัญชีและการเงิน และด้านทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนมีการดำเนินงานแบบลองผิดลองถูก มาตลอด ทำให้ขาดการดำเนินงานอย่างระบบ รวมทั้งเมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการก็ไม่สามารถปรับตัวตามได้ เพราะขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดการธุรกิจชุมชนที่ดีและเป็นระบบจะเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในการดำเนินงาน (ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และคณิดา ไกรสันติ, 2560) และในปัจจุบันการขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดการธุรกิจยังเป็นปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาให้ธุรกิจชุมชนเติบโตต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐก็ยังไม่มีความเห็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์, 2557) ก่อให้เกิดปัญหาความล้มเหลวในการดำเนินงาน และในท้ายที่สุดก็เกิดการปิดตัวของธุรกิจชุมชน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจชุมชนสามารถดำเนินงานในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างในปัจจุบันได้

2. อภิปรายผลเชิงปริมาณ

การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยจำแนกเป็นรายด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านการบริหารจัดการ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดทำ

แผนธุรกิจสามารถช่วยกำหนดแนวทางและทิศทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนได้อย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ ตลอดจนสามารถทบทวนผลการดำเนินงานได้ตามที่ธุรกิจชุมชนต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทร์นำชู (2556) และวิภาวี กฤษณะภูติ (2556) ค้นพบว่า การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า และดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อนหลังตามแผนธุรกิจที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วยังต้องการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจชุมชนสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง จนสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอนาคตได้ รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจยังช่วยให้ธุรกิจชุมชนกำหนดแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถและกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภัทรานิตส์ ผาสอน และวินิต ชินสุวรรณ (2558) และอังกาบ บุญสูง (2554) ได้อธิบายว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทำให้ธุรกิจชุมชนสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอนาคตได้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่สำคัญของการจัดทำแผนธุรกิจของธุรกิจชุมชนคือ การไม่ปฏิบัติตามแผนธุรกิจอย่างจริงจัง เนื่องจากคุ้นชินอยู่การบริหารจัดการแบบเดิม ๆ (สุนิสา สัจจาเฉลียว และสุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2559) ดังนั้น สิ่งสำคัญนอกจากการให้องค์ความรู้ด้านการจัดทำแผนธุรกิจแล้ว ยังคงต้องสร้างการรับรู้ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนเห็นถึงความสำคัญของแผนธุรกิจ โดยจะต้องมีการติดตามและทบทวนการดำเนินงานอยู่เสมอว่าสอดคล้องตามแผนธุรกิจที่ได้จัดทำไว้เป็นระยะ ๆ

2.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านการตลาด

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะของผลิตภัณฑ์ในแต่ละชุมชนมีความคล้ายคลึงกันมากในตลาดการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์เป็นของชุมชน

ตลอดจนสามารถช่วยสร้างการจดจำให้แก่ลูกค้า และเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฐานันท์ ตั้งรัฐจิgul และคณิดา ไกรสันติ (2560) ค้นพบว่าการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของธุรกิจชุมชน และการทำให้ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มมีเอกลักษณ์โดดเด่นซึ่งจะช่วยสร้างความน่าสนใจให้แก่ลูกค้า นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์โดยการบูรณาการกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ต้องการของตลาด ตลอดจนช่วยสร้างการจดจำและการรับรู้ของผู้บริโภค (กรรณิการ์ ท่ามา, 2557; นลินี ทองประเสริฐ, 2557) แต่การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยการบูรณาการอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นบวกกับความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ ที่ขายสินค้าประเภทเดียวกัน (ังพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์, 2557; นลินี ทองประเสริฐ, 2557)

2.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยแก้ปัญหาในทางธุรกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนกับผู้บริโภคทำได้ง่ายขึ้น ตลอดจนในสังคมของการแข่งขันอย่างเช่นในปัจจุบัน การนำระบบคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฐานันท์ ตั้งรัฐจิgul และคณิดา ไกรสันติ (2560) ค้นพบว่าการนำระบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาช่วยในการเก็บข้อมูลลูกค้า และนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนการผลิตและการตลาดในอนาคต นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้โดยการทำให้สินค้ามีทั้งคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้ประกอบการมาช่วยปรับปรุงการดำเนินงาน (กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู, 2556) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ประกอบการ

ธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วยังต้องการพัฒนาความสามารถในการขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มช่องทางในการขายและประชาสัมพันธ์สินค้าให้แก่ธุรกิจชุมชนได้อีกช่องทางหนึ่ง (ฐานันท์ ตั้งรุจิจุล และคณิดา ไกรสันติ, 2560; ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์, 2557) ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจชุมชน จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ ตลอดจนการใช้เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของโทรศัพท์มือถือมาช่วยในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าของธุรกิจชุมชน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มช่องทางในการขายสินค้าได้อีกช่องทางหนึ่ง

2.4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านการผลิต

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และความสามารถในการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อลดต้นทุน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือเกษตรกร ทำให้ไม่ทราบวิธีการลงทุนและต้นทุนที่แท้จริงของสิ่งของที่พวกเขาเข้ามาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดราคาขายได้ถูกต้อง ดังนั้น การวางแผนการใช้วัตถุดิบและการผลิตอย่างเป็นขั้นตอนจะช่วยให้ธุรกิจชุมชนผลิตสินค้าได้อย่างมีคุณภาพ (ชุตินธร บำรุงภักดี, 2559) โดยการวางแผนการผลิตที่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตได้นั้น ต้องเริ่มจากการวางแผนจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพแต่ต้นทุนต่ำ โดยผู้ประกอบการควรจัดหาวัตถุดิบที่สามารถหาได้ภายในท้องถิ่น ตลอดจนหาแหล่งวัตถุดิบสำรองเพื่อป้องกันปัญหาวัตถุดิบขาดแคลนและไม่ให้กระบวนการผลิตสินค้าขาดช่วง เมื่อจัดเตรียมวัตถุดิบเสร็จแล้วจึงเข้าสู่กระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งในขั้นตอนนี้ควรวางแผนการผลิตอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อจะได้แบ่งหน้าที่กันทำงานตามความชำนาญ ส่งผลให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและลดของเสียระหว่างกระบวนการผลิต (ธัญชนก ชัยสุข, เดวิด ภิระบรรณ, แจ่มจิตร ภิระบรรณ, และสุลีมาศ คำมุง, 2559; พนิดา ไพรณารีย์, 2554) นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตจะช่วยให้ธุรกิจชุมชนสามารถผลิตสินค้าด้วยตัวเอง จึงทำให้สามารถควบคุมคุณภาพการผลิตได้ทั้งกระบวนการผลิต (ธวัชชัย พิณใจใหม่, สุดารัตน์ แซ่มเงิน, สาวิตรี รังสิภักดิ์, และทิพวัลย์ สีจันทร์, 2560)

2.5 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านบัญชีและการเงิน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการจัดทำบัญชีเพื่อขอสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันการเงิน และความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายของกิจการ ทั้งนี้เป็นเพราะการบันทึกรายรับ-รายจ่าย จะทำให้ทราบต้นทุนการดำเนินงานที่แท้จริงได้ รวมทั้งสามารถวิเคราะห์งบการเงินเพื่อพยากรณ์การใช้เงินของธุรกิจชุมชนในอนาคตได้ และที่สำคัญยังสามารถนำงบการเงินไปขอกู้ยืมเงินกับสถาบันการเงินเพื่อขยายกิจการได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ังพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์ (2557) ค้นพบว่า การดำเนินงานด้านระบบบัญชีและการเงินจะทำให้ธุรกิจชุมชนสามารถบริหารการเงินภายในได้ตามความเป็นจริง ตลอดจนสามารถกำหนดราคาและคำนวณกำไรได้อย่างถูกต้อง (กรรณิการ์ ทามา, 2557; ชุตินธร บำรุงภักดี, 2559) นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนใช้ข้อมูลทางการเงินตัดสินใจขยายกิจการได้อย่างทันที่ด้วยการจัดหาเงินทุนหรือกู้ยืมจากสถาบันการเงินโดยไม่เสียโอกาสทางธุรกิจ (ปณิตดา โพธิงาม, 2560)

อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญของธุรกิจชุมชนคือการไม่เข้าใจระบบการทำบัญชี นักวิชาการจึงแนะนำแนวทางการแก้ปัญหานี้โดยการนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาใช้เพื่อลงบัญชีของธุรกิจชุมชน (ธนา สมพรเสริม, 2557) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจระบบการทำบัญชีมากขึ้น ตลอดจนสามารถคำนวณต้นทุนและกำหนดราคาสินค้าได้อย่างถูกต้อง แต่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีจากผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง

2.6 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วด้านทรัพยากรมนุษย์

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในเทศบาลตำบลเกาะแก้วต้องการพัฒนาความสามารถในการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของพนักงาน และความสามารถในการสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง ทั้งนี้เป็นเพราะธุรกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนและมีการแบ่งงานกันตามความถนัด

ของแต่ละคนจนเกิดทักษะและความชำนาญในการทำงาน นอกจากนี้ การสอนงานกันระหว่างสมาชิกยังก่อให้เกิดโครงสร้างทางสังคมที่เข้มแข็งให้กับธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจชุมชนเกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู (2556) ค้นพบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจชุมชนช่วยขับเคลื่อนการบริหารงานของธุรกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การแบ่งงานกันทำตามความถนัดของแต่ละคน ส่งผลให้คุณภาพของสินค้ามีมาตรฐานมากขึ้น ตลอดจนสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับทางกลุ่มได้ (ธัญชนก ชัยสุข และคณะ, 2559) ยิ่งไปกว่านั้น การสอนงานและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ทำงานของกลุ่มมีลักษณะการสอนงานแบบพี่น้อง ทำให้ทุกคนเต็มใจพร้อมที่จะเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้น การทำให้สมาชิกในธุรกิจชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะก่อให้เกิดการสอนงานและร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มที่และเต็มใจ ตลอดจนทุกคนยังมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (กรรณิการ์ ท่ามา, 2557; กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู, 2556)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจชุมชนของเทศบาลตำบลเกาะแก้ว และธุรกิจชุมชนอื่น ๆ ไปสู่การพัฒนาและเติบโตในอนาคต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์มาช่วยสอนและแนะนำการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน เช่น การออกแบบเว็บไซต์ การขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสินค้า เพื่อให้ธุรกิจชุมชนสามารถพัฒนาการผลิตและการขายสินค้าโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย

2. หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสถาบันการศึกษา ท้องถิ่น ควรเข้ามาช่วยเหลือด้านการจัดทำบัญชีโดยการจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาอบรม การจัดทำบัญชีและงบการเงินให้ธุรกิจชุมชนได้จัดทำบัญชีอย่างถูกต้องและเป็นระบบ สามารถสรุปยอดรายรับรายจ่ายเป็นรายปีได้ และสามารถตรวจสอบบัญชีได้ตลอดเวลา จะนำมาซึ่งความคล่องตัวในการบริหารการเงินของธุรกิจชุมชนได้มากขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัย ควรสนับสนุนและส่งเสริมธุรกิจชุมชนให้พัฒนาตนเอง ไปสู่การได้มาซึ่งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และมาตรฐาน การจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนทั้งเงินทุน องค์ความรู้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจชุมชนควรให้ความสำคัญในการทำแผนธุรกิจ เพื่อให้ทางกลุ่มธุรกิจสามารถวางเป้าหมายการดำเนินงานได้อย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง ตลอดจนให้สมาชิกทุกคนในธุรกิจชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดและวางแผนการดำเนินงาน โดยการให้ นักวิชาการ เช่น นักวิชาการของกรมพัฒนาชุมชน หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย มาช่วย เป็นที่ปรึกษาในการออกแบบและแนะแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะชาวบ้านไม่สามารถศึกษาได้จากเอกสารหรือทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

2. ธุรกิจชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนการตลาด โดยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างการจดจำให้แก่ลูกค้าได้

3. ธุรกิจชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนการผลิตและการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อช่วยลดการสูญเสียตั้งแต่ก่อนการผลิต และระหว่างการผลิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไปซึ่งได้มาจากผลการศึกษาครั้งนี้

1. ศึกษาศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งในกับธุรกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อจะได้ติดตามผลและให้คำแนะนำแก่ธุรกิจชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

3. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน เพื่อนำปัจจัยดังกล่าวมาสร้างเป็นโมเดลทางธุรกิจเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่ธุรกิจชุมชน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

รายการอ้างอิง

- กรรณิการ์ ท่ามา. (2557). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ: กรณีศึกษากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านห้วย ตำบลบ้านห้วย อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *เอกสารการประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4* (หน้า 164-170). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู. (2556). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 108-120.
- ก่องเกียรติ รักชธรรม, เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์, และสมบูรณ์ สุริยวงศ์. (2556). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต. *วารสารวิชาการรัตนบัณฑิต*, 7(2), 96-108.
- เกรียงไกร โพธิ์มณี และสุภาภรณ์ พรหมฤาษี. (2557). การศึกษาความต้องการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตบางเขน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 9(1), 66-81.
- คณิตา ไกรสันติ และรัสมนต์ คำศรี. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. *เอกสารการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7* (หน้า 554-566). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จุรีวรรณ จันทลา. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมทางด้านบริหารธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 76-87.
- ชุตินธร บำรุงภักดี. (2559). แนวทางการพัฒนาอาชีพงานหัตถกรรมมุกประดับ: กรณีศึกษาบ้านหนองลาด หมู่ 4 ตำบลอ่อนนาค อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 11(36), 80-90.
- ฐานันท์ ตั้งจุฑา และคณิตา ไกรสันติ. (2560). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา. *เอกสารการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8* (หน้า 969-984). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนา
การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. *วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 97-122.
- ธนา สมพรเสริม. (2557). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร: กรณีศึกษา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไส้กรอกสมุนไพร จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารการประชุม
วิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 52* (หน้า 304-311). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชชัย พินิจใหม่, สุดารัตน์ แซ่มเงิน, สาวิตรี รังสิภัทร์, และทิพวัลย์ สีจันทร์. (2560).
การพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร
พื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารการวิจัย
เพื่อพัฒนาชุมชน*, 10(3), 70-80.
- ธัญชนก ชัยสุข, เดวิด ภีระบรรณ, แจ่มจิตร ภีระบรรณ, และสุลีมาศ คำมุง. (2559).
การจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว ตำบลดงสุวรรณ
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการ
แห่งแปซิฟิก*, 2(2), 73-96.
- ธัญชนก ศิริโสภิตกุล. (2558). *การประเมินความต้องการจำเป็นด้านจริยธรรมในการใช้
เฟซบุ๊กของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นลินี ทองประเสริฐ. (2557). การเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
ด้วยแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ใช้สินทรัพย์ทางวัฒนธรรมไทย: กรณีศึกษา
วิสาหกิจชุมชนประเภทผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า. *วารสารการจัดการ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 7(2), 38-52.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). *การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย:
คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา โพธิงาม. (2560). การศึกษาและพัฒนากาบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยสังคมมนุษย์*, 5(1), 191-206.
- พนิดา ไพรนารี. (2554). การจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการประชุม
วิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, (หน้า 393-402). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ภัทรานิตร์ ฆาสอน และวินิต ชินสุวรรณ. (2558). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตผ้าไหม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *เอกสารการประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558* (หน้า 620-626). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิภาวี กฤษณะภูติ. (2556). การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน: การเรียนรู้จากกลุ่มอาชีพ ทอผ้าไหมและทอผ้าฝ้ายในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 30(1), 165-188.
- สุธิตา แจ้งประจักษ์. (2560). กระบวนการพัฒนานิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา กลุ่มขอสหกริปปา ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 25(47), 95-121.
- สุนิสา สัจจาเฉลิวย และสุรสิทธิ์ วัชรขจร. (2559). พัฒนาการ กระบวนการบริหารจัดการ และผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. *เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร* (หน้า 367-382). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวรรณณา เตชะธีระปริษา, สุรตน์ หงส์ไทย, และชิตชนก ปรีชานันท์. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนายุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 25(49), 215-245.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).
- อังกาบ บุญสูง. (2554). การศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดอุดรดิติ์. *วารสารศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 2(1), 63-73.
- Aguinis, H., & Kraiger, K. (2009). Benefits of training and development for individuals and teams, organizations, and society. *Annual Review of Psychology*, 60, 451-474.

- Ahmad, N. H., Ramayah, T., Wilson, C., & Kummerow, L. (2010). Is entrepreneurial competency and business success relationship contingent upon business environment? A study of Malaysian SMEs. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(3), 182-203.
- Binuomote, M. O., & Okoli, B. E. (2015). An assessment of business competencies needed by business education students for entrepreneurial development in Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 6(26), 1-5.
- Boas, A. A. V., Dias, T. R. F. V., & Amtmann, R. (2014). A comparative study of entrepreneurial competencies of small business' owners in the Upper Peninsula of Michigan, USA and companies winning the top prize in Brazil. *The Entrepreneurial Executive*, 19, 47-66.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Eze, T. I., Ezenwafor, J. I., & Igberaharha, C. O. (2016). Assessment of entrepreneurial skills needs for self-employment by business education graduates in Delta State, Nigeria. *European Journal of Management and Marketing Studies*, 1(2), 1-14.
- Kraiger, K. (2003). Perspectives on training and development. In WC Borman, DR Ilgen, RJ Klimoski (Ed.). *Handbook of Psychology: Volume 12, Industrial and Organizational Psychology* (pp. 171-192). Hoboken, NJ: Wiley.
- Sousa, M. J., & Almeida, M. do R. (2014). Entrepreneurial skills development. *Recent Advances in Applied Economics*, 135-139.